

АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ ПРАТ «ЛАКТАЛІС-МИКОЛАЇВ» ТА РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ЇЇ ПОКРАЩЕННЯ

Корнева Н.О., Кирлейза Г.М.

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

В роботі розглядаються теоретичні та практичні основи управління ліквідністю. Визначаються основні цілі управління ліквідністю. Визначено, що ліквідність відображає здатність підприємства розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями власними оборотними активами шляхом швидкого перетворення їх у гроші. Проаналізовано також напрям зміни показників ліквідності внаслідок впливу окремих особливостей конкретного підприємства. Також визначено основні заходи спрямовані на покращення ліквідності підприємства в сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: ліквідність, платоспроможність, підприємство, грошовий потік, дебіторська заборгованість.

Постановка проблеми. В сучасних економічних умовах діяльність кожного суб'єкта господарювання є об'єктом уваги широкого кола учасників ринкових відносин, зацікавлених в результатах його функціонування. Забезпечення ліквідності є найважливішим завданням фінансових служб та адміністрації підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізу управління ліквідністю підприємства присвячені праці та публікації таких відомих вчених, як А.М. Поддєрьогін, Г.В. Савицька, О.О. Терещенко, А.Д. Шеремет, О.О. Шапурова, А.Д. Чернявський та ін. Вони створили вагоме підґрунтя для оцінки ліквідності та платоспроможності підприємств. Проте досі не сформувалось єдиного підходу щодо визначення економічної сутності поняття ліквідності та платоспроможності підприємств.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є аналіз теоретичних та практичних аспектів управління ліквідністю, а також визначення основних напрямів покращення рівня ліквідності ПРАТ «Лакталіс-Миколаїв».

Виклад основного матеріалу. Ліквідність – найважливіша характеристика фінансово-економічної діяльності підприємства в умовах ринкової економіки. Якщо підприємство ліквідне, воно має перевагу перед іншими підприємствами того ж профілю в залученні інвестицій, в отриманні кредитів, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих кадрів. Нарешті, воно не вступає в конфлікт з державою і суспільством, так як своєчасно сплачує податки в бюджет, внески до соціальних фондів, заробітну плату, дивіденди – акціонерам, а банкам гарантує повернення кредитів і сплату відсотків по ним. Для того, щоб вижити в умовах ринкової економіки і не допустити банкрутства підприємства, необхідно знати як управляти фінансами, якою повинна бути структура капіталу по складу і джерелам формування, яку частину повинні займати власні кошти, а яку частину – запозичені.

Ліквідність – це здатність цінностей легко перетворюватись на гроші, тобто абсолютно ліквідні засоби, без істотної втрати його вартості (з мінімальними витратами).

Головна мета управління ліквідністю – своєчасно виявляти і усувати недоліки в фінансовій діяльності та знаходити резерви покращення ліквідності; забезпечити можливість проведення операцій, прогнозувати касові розриви і методи

їх покриття. Управління ліквідністю – це процес систематичного, свідомого, цілеспрямованого впливу керівництва підприємства на рівень його ліквідності на основі пізнання і використання об'єктивних закономірностей та прогресивних тенденцій в інтересах забезпечення ефективного функціонування і розвитку підприємства в цілому. Це система послідовних управлінських функцій, циклів, планів, процесів, які забезпечують координацію та регулювання рівня ліквідності підприємства. Аналіз дозволяє не тільки оцінити існуючі проблеми, але й визначити стратегію подальшого розвитку, побудувати реальні плани, проконтролювати їх реалізацію, а також оцінити результати та перспективи діяльності підприємства в майбутньому.

Ліквідність та платоспроможність дозволяють визначити, наскільки ефективно здійснюється фінансовий менеджмент на підприємстві, а також дають можливість визначити, як саме і протягом якого періоду, підприємство зможе виконувати свої грошові зобов'язання перед іншими суб'єктами ринку [2].

Про погіршення можливостей ліквідності компанії може свідчити низка факторів, таких як зменшення власних обігових коштів або поява неліквідів: простроченої дебіторської заборгованості, векселів одержаних, прострочених тощо.

Основними цілями управління ліквідністю є:

- забезпечення платоспроможності в будь-який період часу;
- оптимізація потоків грошових коштів;
- координація розміщення грошових коштів та їх використання.

При дефіцитному грошовому потоці знижується ліквідність і рівень платоспроможності підприємства, що призводить до зростання простроченої заборгованості підприємства за кредитами банку, постачальникам, персоналу з оплати праці. При надмірному грошовому потоці відбуваються втрати реальної вартості тимчасово вільних грошових коштів в результаті інфляції, сповільнюється оборотність капіталу через простій коштів, втрачається частина потенційного доходу в зв'язку з упущеною вигодою від пробіткового розміщення грошових коштів в операційному або інвестиційному процесі.

Нестійка економічна ситуація, брак власних оборотних активів, відсутність досвіду управління ліквідністю та платоспроможністю разом

з іншими аспектами фінансового стану, а також й інші причини призводять до втрати платоспроможності і, як наслідок, до банкрутства підприємства, що обумовлює необхідність модернізації підходів до антикризового управління ліквідністю підприємства.

Управління ліквідністю – постійний процес, який включає в себе декілька стадій, які можна відобразити схематично наступним чином (рис. 1).

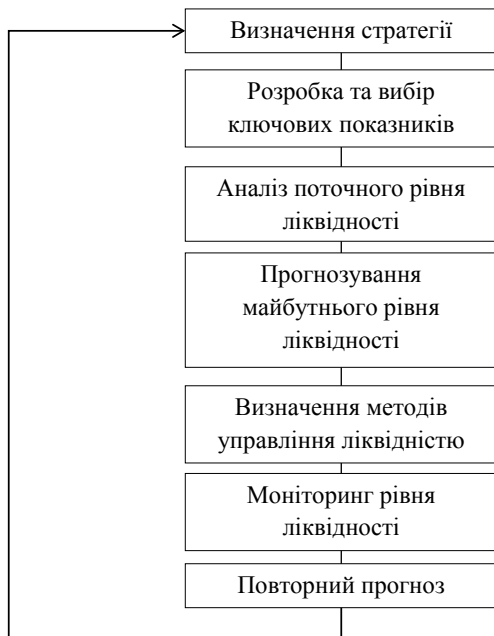

Рис. 1. Процес управління ліквідністю підприємства

Джерело: розроблено автором

Управління ліквідністю – процес, від точності якого залежить можливість підприємства уникнути дорогого та екстреного запозичення коштів при цьому збільшивши прибутковість акціонерів при виникненні сприятливої ситуації для інвестування.

Коли грошових коштів, що генеруються компанією достатньо, менеджмент може їх інвестувати для отримання додаткових доходів або поширити їх серед акціонерів, якщо ситуація для інвестицій несприятлива. У негативній ситуації необхідно оцінити можливості по скороченню відтоку грошових коштів та / або прийняти рішення про залучення додаткових грошових коштів у акціонерів або зовнішніх позичальників, інвесторів.

Важливим аспектом діяльності підприємства є підтримка своєї спроможності неухильно виконувати взяті на себе обов'язки без додаткових витрат та збитків, що визначено поняттям ліквідності. При несприятливому збігу обставин виникають ситуації, коли підприємство може стати неліквідним та неплатоспроможним, що в майбутньому може призвести до його банкрутства.

При визначенні ліквідності підприємства як об'єкта аналізу потрібно розглядати її як сукупність ознак та аспектів, які деталізуються до того часу доки не будуть представлені у вигляді показників. Показники ліквідності підприємства – складне, багаторівневе поняття, що представляє собою систему відносин з приводу виконання підприємствами своїх зобов'язань з метою отримання певного ефекту, відповідно до кожного рівня функціонування.

Ліквідність в рамках підприємства визначається трьома основними коефіцієнтами:

1) коефіцієнтом абсолютної ліквідності (показує, яка частина короткострокових зобов'язань може бути погашена негайно, і розраховується як відношення найбільш ліквідних оборотних активів до поточних зобов'язань);

2) коефіцієнтом термінової ліквідності (індикатор короткострокової ліквідності компанії, який вимірює здатність компанії вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання за допомогою високоліквідних активів);

3) коефіцієнтом поточної ліквідності (показує співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань).

Для коефіцієнтів існують приблизні нормативні значення, за допомогою яких проводиться оцінка ліквідності. Тобто відповідність нормативному значенню свідчить про правильне управління активами і зобов'язаннями, а відхилення – про наявність проблем у організації з можливістю погашення своїх боргів наявними засобами.

Проте, не можна оцінювати ліквідність лише за допомогою одних коефіцієнтів. Коефіцієнтний аналіз не враховує особливостей конкретного підприємства, наприклад такі фактори як сезонність, галузева приналежність, сформована структура джерел коштів, репутація організації тощо. Відповідність коефіцієнта нормативу не завжди може означати наявність у організації коштів для виплати боргів. Може бути і протилежна ситуація, коли відповідно до показників у підприємства низька ліквідність, при цьому фактично на коефіцієнті відбилася, наприклад, та ж галузева приналежність.

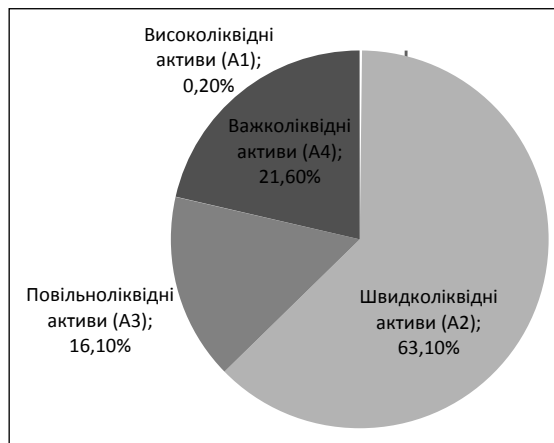
Оцінюючи коефіцієнти ліквідності необхідно враховувати індивідуальні особливості діяльності організації, а також визначитися з базою порівняння, яка повинна бути індивідуальна для кожного конкретного підприємства в даних умовах.

Проведемо аналіз ліквідності на прикладі ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» – лідеру у виробництві кисломолочних продуктів в Україні, який належить французькій компанії Lactalis Group, яка є одним з найбільших виробників молочної продукції, налічує 80 000 працівників по всьому світу і займає 1-е місце в сфері виробництва молочних продуктів. Обороти компанії за 2017 рік склали 18,4 млрд. євро. Зараз ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» виробляє більше 200 видів молочної продукції. Пріоритетні галузі: сирна і десертна групи.

Аналіз ліквідності можна здійснити за двома напрямками: аналіз ліквідності балансу та аналіз ліквідності підприємства.

Аналізуючи склад і структуру активів підприємства за ознакою ліквідності можна зробити наступні висновки, що серед активів за останній рік діяльності значну частку займають швидколіквідні активи до складу яких входить дебіторська заборгованість.

Щодо високоліквідних активів, то вони займають найменшу питому вагу, як видно з рис. 2, і складають 0,2%. Причиною цього є незначний обсяг грошових коштів та їх еквівалентів на підприємстві, який протягом аналізованого періоду зріс на 357 тис.грн., що є позитивним для підприємства.

Рис. 2. Структура активів ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» за рівнем ліквідності за 2017 рік

Джерело: розроблено автором

Друге місце в структурі активів займають повільноліквідні активи до складу яких входять запаси, а також інші оборотні активи. І за аналізований період їх сума зросла на 18278 тис. грн. і відповідно частка цих активів зросла, якщо порівнювати 2015 та 2017 роки (таблиця 1).

Визначимо ступінь покриття зобов'язань підприємства активами:

$$\begin{aligned} A1 &< P1 \\ A2 &< P2 \\ A3 &> P3 \\ A4 &< P4. \end{aligned}$$

ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» не виконуються умови ліквідності. Можна стверджувати, що в підприємства недостатньо грошових коштів для розрахунку за своїми поточними зобов'язаннями,

тобто бракує коштів для задоволення негайних вимог кредиторів. Також відчувається дефіцит швидколіквідних активів необхідних для покриття середньострокових зобов'язань.

Невиконання перших двох нерівностей свідчить про те, що зовнішні зобов'язання підприємства перевищують поточні активи. Щодо останньої нерівності, то її економічний зміст полягає в тому, що у підприємства наявний власний оборотний капітал та відповідно дотримуються мінімальні умови фінансової стійкості.

Поряд з абсолютними показниками для оцінювання ліквідності підприємства розрахуємо також відносні показники (табл. 2).

Як свідчать проведені розрахунки, ліквідність підприємства протягом аналізованого періоду дещо покращилась, щодо теоретично оптимальних значень, і так і має тенденцію до покращення.

Отже, провівши аналіз ліквідності підприємства ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» за 2015-2017 рр. можна сказати, що ситуація, яка склалась на підприємстві в цілому є задовільною.

На ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» не використовуються довгострокові позикові кошти для фінансування діяльності. Тому, на нашу думку доцільно, проаналізувати зміну показників ліквідності, використовуючи підхід заснований на тому, що постійна потреба в оборотних коштах фінансується за рахунок власних і довгострокових позикових джерел, при цьому довгострокові та короткострокові зобов'язання розподіляються у співвідношенні 1:1 (табл. 3).

Зміни приведені в таблиці 3 відобразились на коефіцієнтах ліквідності, що можна побачити на рисунку 3.

Таблиця 1

Структура активів та пасивів ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» за 2015-2016 рр.

Активи	2015	2016	2017	Відхилення (+/-), 2017 р.	
				2015	2016
Високоліквідні активи (A1)	468	224	825	+357	+601
Швидколіквідні активи (A2)	502165	207146	252379	-249786	+45233
Повільноліквідні активи (A3)	46173	39177	64451	+18278	+25274
Важколіквідні активи (A4)	71661	67455	82283	+10622	+14828
Найбільш термінові пасиви (П1)	4459	3848	4253	-206	+405
Короткострокові пасиви (П2)	74342	79420	136080	+61738	+56660
Довгострокові пасиви (П3)	298756	7320	9710	-291436	+2390
Постійні пасиви (П4)	257582	223414	249898	-7684	+26484

Таблиця 2

Розрахунок абсолютних показників ліквідності ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» за 2015-2017 рр.

Показник	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення (2015/2017)
Вихідні дані для розрахунку коефіцієнтів ліквідності, тис. грн				
Найліквідніші активи (A1)	468	224	825	+357
Активи, що швидко реалізуються (A2)	502165	207146	252379	-249786
Оборотні активи (ОА)	563485	246645	317783	-245702
Поточні зобов'язання (ПЗ)	377557	90588	150043	-227514
Коефіцієнти ліквідності				
Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) ($K_p = OA/PZ$)	1,49	2,72	2,12	+0,63
Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K_{ал} = A1/PZ$)	0,0012	0,0025	0,0055	+0,0043
Коефіцієнт швидкої ліквідності ($K_{шл} = (A1+A2)/PZ$)	1,33	2,29	1,69	+0,36

Таблиця 3

Баланс оборотних коштів ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» за 2017 рік при використанні підходу їх фінансування за рахунок короткострокових та довгострокових джерел

Оборотні активи	Сума, тис. грн	Джерела фінансування	Сума, тис. грн
Постійна частина	316540	Власний капітал	193671
- Запаси	64161	Довгострокові зобов'язання	61911
- Дебіторська заборгованість	252379	Короткострокові зобов'язання	61911
Змінна частина	953		
- Грошові кошти та їх еквіваленти	825		
- Витрати майбутніх періодів	128		
Всього приросту оборотних активів	317493	Всього джерел фінансування	317493

Як видно з рисунку 3 за рахунок зменшення короткострокових зобов'язань показники ліквідності значно покращились. Причинами цього є переведення частини суми короткострокової заборгованості в довгострокову, розрахунок за якою настане лише через певний проміжок часу. Термін погашення короткострокових зобов'язань є меншим, тому значна їх сума впливає на рівень ліквідності товариства. Сталося покращення за всіма показниками.

Для відновлення задовільної структури балансу необхідно ліквідувати неплатоспроможність підприємства. Для цього можна використовувати наступний комплекс заходів:

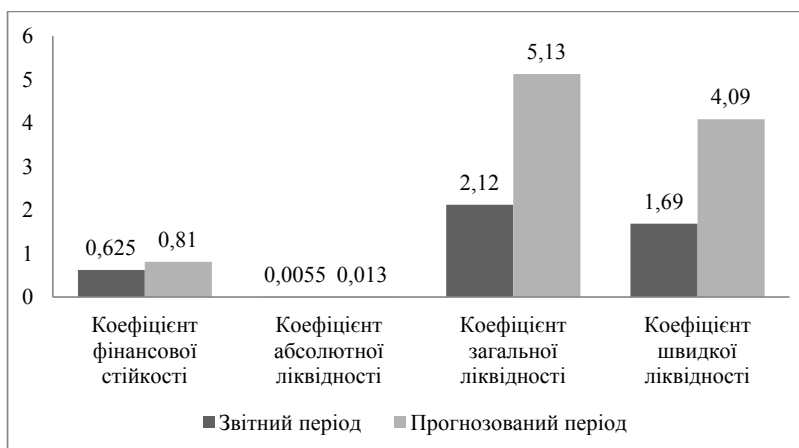
- збільшення або зменшення оборотних коштів;
- збільшення або зменшення основних засобів і необоротних активів;
- збільшення або зменшення власних коштів;
- збільшення або зменшення як джерел власних коштів, так і оборотних коштів і необоротних активів;
- збільшення або зменшення короткострокової заборгованості.

Забезпечити задовільну структуру балансу можливо шляхом проведення наступного комплексу заходів:

- збільшення власних коштів з одночасним зменшенням короткострокової кредиторської заборгованості. Це відбувається в результаті погашення частини короткострокової кредиторської заборгованості, наприклад, шляхом розміщення цінних паперів підприємства;
- збільшення частки власних коштів, при незмінній частці необоротних активів.

У складні для підприємства часи для погашення кредиторської заборгованості та розрахунків з постачальниками і замовниками можна використовувати прибуток підприємства, при цьому тимчасово не виплачувати дивідендів по акціях і відсотків по облігаціях.

Основними об'єктами контролю в процесі управління ліквідністю служать залишки активів і пасивів, вхідні та вихідні фінансові потоки, співвіднесені за термінами виникнення. Ці відомості, як правило, розосереджені по підрозділах підприємства, напрямками бізнесу, представлені в різному форматі, з різним ступенем повноти і коректності.

Рис. 3. Зміна фінансових показників при використанні підходу фінансування оборотних коштів за рахунок короткострокових та довгострокових джерел

Важливий напрямок покращення ліквідності – управління грошовими потоками.

Управління потоками грошових коштів передбачає розробку плану руху грошових коштів, облік і аналіз грошових потоків. Головна мета цієї роботи – забезпечити фінансовими ресурсами підприємницьку діяльність, своєчасно визначити заходи по заповненню дефіциту грошових коштів в окремі періоди року.

З проведеного аналізу можна зробити висновок, що до основних шляхів збільшення ліквідності підприємства можна віднести:

- збільшення власного капіталу;
- скорочення наднормативних запасів;
- отримання довгострокового фінансування;
- продаж частини постійних активів;
- вдосконалення роботи зі стягнення дебіторської заборгованості.

Одним з серйозних напрямків підвищення ліквідності підприємств є управління дебіторською заборгованістю. Відповідно виникає питання щодо впровадження ефективної політики управління, яка здатна поліпшити економічний результат, для цього необхідно:

1. Побудувати базу даних та провести статистичний аналіз відомостей про виконання дебіторами своїх договірних зобов'язань, з'ясувати достовірну інформацію про їх платоспроможність.

2. Включити в договір умови про надання щоквартальної фінансової звітності та графік погашення дебіторської заборгованості.

3. Застосовувати цінові знижки при здійсненні розрахунку за реалізовану продукцію, виконані роботи, надані послуги.

4. Мотивувати персонал для роботи з дебіторами (система премій і штрафів). Наприклад, співробітники можуть бути премійовані не тільки за виконання плану за рівнем продажів, але і за виконання контрагентом договірних зобов'язань.

В управлінні пасивами організації можна порекомендувати:

1. Застосовувати метод аналізу розміщення пасивів по їх термінах, прогнозувати і змінювати їхню структуру в залежності від рівня коефіцієнтів ліквідності, проводити зважену політику в області акумуляції ресурсів, впливати на платоспроможність.

2. Розробити політику управління капіталом і резервами.

3. Стежити за співвідношенням власного капіталу і залученого.

Позитивно позначиться на підвищенні рівня ліквідності залучення додаткових джерел фінансування на довгостроковій основі. Підвищить ліквідність також збільшення власних коштів компанії, які можуть поповнюватись за рахунок спрямування чистого прибутку на розвиток під-

приємства, зростання величини статутного капіталу шляхом залучення додаткових вкладів від власників.

Висновки та пропозиції. В даний час ліквідність являє собою один з ключових економічних показників економічної діяльності підприємств, і її забезпечення є невід'ємним критерієм стабільного розвитку економіки в цілому. Показники ліквідності підприємства, від яких залежить стабільність діяльності всіх суб'єктів господарювання і громадян, що беруть участь в грошово-кредитних відносинах, являють собою один з ключових параметрів економічного здоров'я. В ході дослідження політики управління ліквідністю ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» нами було розроблено ряд рекомендацій, що дадуть змогу покращити ліквідність підприємства та в подальшому допоможуть уникнути помилок. В ході роботи було здійснено пошук ефективних джерел поповнення оборотних коштів. Для ПрАТ «Лакталіс-Миколаїв» слід здійснювати фінансування оборотних активів за рахунок довгострокових джерел, що поліпшить ліквідність товариства.

Список літератури:

1. Баржанір І.А. Аналіз ліквідності як важливий етап оцінки фінансового стану підприємств / І.А. Баржанір // *Фінанси, учет, банки*. – 2014. – Вып. 1. – С. 43-48.
2. Соколова Е. Проблеми управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства / Е. Соколова, Г. Чернявська // *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту*. Сер. : Економіка і управління. – 2016. – Вып. 35. – С. 330-338.

Корнева Н.А., Кирлейза А.Н.

Николаевский национальный университет имени В.А. Сухомлинского

АНАЛИЗ ЛИКВИДНОСТИ ЧАО «ЛАКТАЛИС-НИКОЛАЕВ» И РАЗРАБОТКА РЕКОМЕНДАЦИЙ ПО ЕЕ УЛУЧШЕНИЮ

Аннотация

В работе рассматриваются теоретические и практические основы управления ликвидностью. Определяются основные цели управления ликвидностью. Определено, что ликвидность отражает способность предприятия рассчитываться по своим текущим обязательствам собственными оборотными активами путем быстрого преобразования их в деньги. Проанализировано также направление изменения показателей ликвидности вследствие влияния отдельных особенностей конкретного предприятия.

Ключевые слова: ликвидность, платежеспособность, предприятие, денежный поток, дебиторская задолженность.

Korneva N.A., Kyrleiza A.N.

Mykolaiv National University named after V.O. Sukhomlinsky

LIQUIDITY ANALYSIS OF PJSC “LACTALIS-MYKOLAIV” AND DEVELOPMENT OF RECOMMENDATIONS TO IMPROVE IT

Summary

The paper discusses the theoretical and practical fundamentals of liquidity management. The main objectives of liquidity management are determined. It was determined that liquidity reflects the ability of an enterprise to settle its current liabilities with its own current assets by quickly converting them into money. The direction of changes in liquidity indicators due to the influence of certain features of a particular enterprise was also analyzed.

Keywords: liquidity, solvency, enterprise, cash flow, receivables.